

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni istungi protokoll nr 72

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 10. juuni 2024

Algus 13.30, lõpp 14.33

Juhataja: Enn Eesmaa (aseesimees)

Protokollija: Andreas-Ra Adoson (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Arvo Aller, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik (Maido Ruusmann asendusliige), Katrin Kuusemäe, Hanah Lahe, Tiit Maran, Luisa Rõivas, Aivar Sõerd, Kadri Tali, Tarmo Tamm, Kristo Enn Vaga

Komisjoni ametnikud: Teele Taklaja (nõunik-sekretariaadijuhataja), Getter Kristen Treumuth (nõunik), Kristiina Krause (nõunik)

Puudusid: Rain Epler, Maria Jufereva-Skuratovski, Anti Poolamets ja Riina Solman

Kutsutud: justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna nõunik Kadi Karus (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

3. Seisukoha andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta ja muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 COM(2023) 637

3. Seisukoha andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta ja muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 COM(2023) 637

Kadi Karus tutvustas Vabariigi Valitsuse seisukohti direktiivi eelnõu kohta, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta. Direktiiviga soovitakse kehtestada Euroopa Liidu siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta. Tema sõnul on direktiivi eesmärk suurendada huvide esindamise läbipaistvust Euroopa Liidus, et kaitsta demokraatiat kolmandate riikide potentsiaalselt kahjuliku mõjutustegevuse eest. Huvide esindamise tegevust võib pidada sisuliselt lobitegevuseks, kuid oluline on rõhutada, et reeglid on suunatud just kolmandate riikide nimel tehtavale lobitegevusele. Ta tõi esile, et direktiivi vajadust põhjendatakse sellega, et demokraatia on üle maailma suure löögi all ja kolmandate riikide kahjulik mõjutustegevus peab olema Euroopa Liidus läbipaistvam. Selle eesmärgiga soovitakse paremini mõista, millised huvide esindamise tegevused liidus toimuvad ja millised neist võivad demokraatiat õhnestada. Direktiiv on osa demokraatia kaitsepaketist, mille Euroopa Komisjon andis välja 2023. aastal. **K. Karus** märkis, et kuigi direktiiv võib tõepoolest aidata kaasa huvide esindamise läbipaistvuse suurendamisele, ei kaalu selle mõju üles halduskoormust, mis kaasneks direktiivi rakendamisega. Valitsuse

seisukoht on, et toetatakse kahjuliku huvide esindamise läbipaistvamaks muutmist, kuid direktiiviga kehtestatavad meetmed ei ole vastavuses kasuteguriga, mis sellest saadakse. Eriti probleemne on, et registreerimiskohustusest võivad kõrvale hoida just need, kelle tegevust soovitakse läbipaistvamaks muuta, milleks on näiteks diplomaatiline tegevus, mis on direktiivi kohaldamisalast välistatud. Kui direktiiv vastu võetakse, tuleb Eestil luua register huvide esindamise tegevuse registreerimiseks. Eestis ei ole praegu lobiregistrit, mis tähendab, et direktiivi rakendamisega võib kaasneda küsimus, kas luua ainult kolmandate riikide huvide esindamise register või kaaluda laiemat lobitegevuse registrit. Registreerimiskohustus ei ole passiivne, vaid nõuab, et huvide esindajad esitavad direktiivi nõutava info ja registreerimismenetlus hõlmab aktiivset infotöötlust. Avalikustatav info peab olema neutraalne ja faktitäpne, vältides registreeritud isikute häbimärgistamist. Lisaks registreerimiskohustusele tuleb luua ka järelevalvemehhanism, mis tagab registreerimiskohustuste täitmise kontrolli. **K. Karus** tõi esile, et direktiivi mõisted peavad olema selgelt määratletud, et tagada nende ühtne mõistmine ja rakendamine. Direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad kõik isikud, kelle tegevus on seotud kolmanda riigi huvide esindamisega, mis muudab kohaldamisala väga laiaks. Huvide esindamise tegevus hõlmab poliitika ja õigusaktide väljatöötamist mõjutavaid tegevusi, nagu arvamusartiklite kirjutamine, koolituste ja konverentside korraldamine ning teaduslikud ja hariduslikud tegevused. Ta rõhutas, et direktiivi täieliku ühtlustamise nõue tähendab, et Eestile ei jää palju otsustusõigust selle üle, kuidas direktiiv üle võtta ja milline süsteem siseriiklikult luua. Eestil on oluline paindlikkus sanktsioonide ja järelevalvemehhanismide osas ning soovitakse vähemalt kahe aasta pikkust direktiivi ülevõtmise tähtaega. Lisaks selgitas **K. Karus**, et kuigi direktiiv võib tunduda sarnane Venemaal kehtiva välisagentide seadusega, on oluline mõista, et see ei ole suunatud kodanikuühiskonnale ja demokraatlikud meetmed on tagatud.

Enn Eesmaa tänas ettekandjat ning küsis registripidamise kohta. Uuris, kas ettepanekus, et register oleks Euroopa Liidus ühine, on vastuolu?

Kadi Karus selgitas, et ühtset Euroopa Liidu registrit ei ole selle algatusega seoses kaalutud. Seetõttu ei ole praegu ette nähtud ega planeeritud vahendeid ühest Euroopa Liidu rahakotist. Ta tõdes, et kuigi ettepanek luua iga liikmesriigi enda registri asemel ühtne register võib tekitada vastuolu, jääb igale liikmesriigile siiski kohustus oma info ühendamiseks Euroopa Liidu registriga, mis toob kaasa teatavad IT-arendused ja kulud. Ta märkis, et on keeruline öelda, kas ja kui palju kokkuhoidu see tooks ning kas registri loomise tegelik kulu jääb umbes poole miljoni euro kanti, kuna see on praegu väga üldine suurusjärg. **K. Karus** lisas, et ei ole selge, millise ministriumi riigieelarvesse selle kulu võiks planeerida, mistõttu tuleb ilmselt rääkida riigieelarvest.

Tanel Tein tutvustas majanduskomisjonis toimunud arutelu, kus toetati Vabariigi Valituse seisukohti.

Katrin Kuusemäe andis ülevaate põhiseaduskomisjoni arutelust, kus ettepanek toetada Vabariigi Valitsuse seisukohtasid ei leidnud toetust.

Enn Eesmaa võttis arutelu kokku ja tegi ettepaneku toetada Vabariigi Valituse seisukohti kooskõlas majanduskomisjoni arvamusega.

Otsustati:

3.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti kooskõlas majanduskomisjoni aruteluga (konsensus: Enn Eesmaa, Aleksei Jevgrafov, Katrin Kuusemäe, Hanah Lahe, Tiit Maran, Luisa Rõivas, Aivar Sõerd, Kadri Tali, Kristo Enn Vaga).

(allkirjastatud digitaalselt)
Enn Eesmaa
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Andreas-Ra Adoson
protokollija

Väljavõtte õige
(allkirjastatud digitaalselt)
Andreas-Ra Adoson
Euroopa Liidu asjade komisjoni konsultant
25.07.2024